א"ל מיה בכלל בהמה. בתמיה כלומר הא"ל "בהמה" לא מלית אמרת דהיה בכלל בהמה דכתיב "בקר" ולא"ן "בפרט בתרא וכמו שפרטת בתרא ממטע מיה פרטא קמא נמי מלי להוי דממטע מיה דפרט אחרון מגלה על הראשון למטומי מיה ולעולם מהאי קרא נמי מיכא למדרש בפרט וכלל ופרט: **ומנלן** דהכי הוא. תרבון קאי דדרשי לעיל כלל ופרט וכלל ומרבה כעין הפרט וקבעי מנלן דמדרש זו בתורה הייט למדרש כעין הפרט דתנינא ונתת הכסף בכל אשר תאוה נפשך "בכל", "בבקר ובצאן וביין ובשכר" "ובכל אשר תשאלך נפשך" חזר וכלל, כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט "מה הפרט מפורש פרי מפרי וגידולי קרקע אף כל פרי מפרי וגידולי קרקע" ופרט ובכלל כעין פרטא דיינינן בכללא בתראה מאי אהני? אהני לאוסופי כל דדמי ליה, ותו "פרט" ובכלל "ופרט" כעין הפרט דיינינן, פרטא בתראה מאי אהני? אי לאו פרטא בתראה הא"א נעשה כלל מוסף על הפרט בתרא תרין כללי ופרטא, ותרין פרטי וכללא (כללא) כעין פרטא דיינינן, מאי איכא ביני וביני? איכא-דאילו תרתין כללי ופרטא אי איכא פרטא דדמי ליה אפילו בחד צד מרבינן, תרי פרטי וכללא אי איכא פרטא דדמי משני צדדין מרבינן בחד צד לא מרבינן בתרא ופרט וכלל נעשה כלל מוסף על הפרט ואיתרבי כל מילי ומיעט וריבה נמי ריבה הכל ואיתרבי כל מילי מאי איכא בין 'מיעט וריבה, לפרט וכלל? איכא-דאילו פרט וכלל' מרבינן אפילו עלין ולולבין 'ומיעט וריבה' לולבין אין עלין לא: **א"ר אבהו** אמר רבי יוחנן כל איסורין שבתורה אין היתר מצטרף לאיסור חוץ מאיסורי נזיר שהרי אמרה תורה °משרת זעירי

דחה בכלל בהמה **א"ל** דחה בכלל בהמה הא כתיב "בקר וצאן" והוה ליה פרט וכלל (ה) ואי אתה דן אלא כעין הפרט; ומנלן דהכי הוא *דתניא ונתת הכסף בכל אשר תאוה נפשך "כלל", "בבקר ובצאן וביין ובשכר" "פרט" "ובכל אשר תשאלך נפשך" חזר וכלל, כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט "מה הפרט מפורש פרי מפרי וגידולי קרקע אף כל פרי מפרי וגידולי קרקע" ופרט ובכלל כעין פרטא דיינינן בכללא בתראה מאי אהני? אהני לאוסופי כל דדמי ליה, ותו "פרט" ובכלל "ופרט" כעין הפרט דיינינן, פרטא בתראה מאי אהני? אי לאו פרטא בתראה הא"א נעשה כלל מוסף על הפרט בתרא תרין כללי ופרטא, ותרין פרטי וכללא (כללא) כעין פרטא דיינינן, מאי איכא ביני וביני? איכא-דאילו תרתין כללי ופרטא אי איכא פרטא דדמי ליה אפילו בחד צד מרבינן, תרי פרטי וכללא אי איכא פרטא דדמי משני צדדין מרבינן בחד צד לא מרבינן בתרא ופרט וכלל נעשה כלל מוסף על הפרט ואיתרבי כל מילי ומיעט וריבה נמי ריבה הכל ואיתרבי כל מילי מאי איכא בין 'מיעט וריבה, לפרט וכלל? איכא-דאילו פרט וכלל' מרבינן אפילו עלין ולולבין 'ומיעט וריבה' לולבין אין עלין לא: **א"ר אבהו** אמר רבי יוחנן כל איסורין שבתורה אין היתר מצטרף לאיסור חוץ מאיסורי נזיר שהרי אמרה תורה °משרת

לא הוי איסורי נזיר כשיעור, והיתר משלימו לכזית שהוא קייב: זעירי

וכלל להכי מרבינן דדמי ליה לפרטא אפי' בחד לד [וכן] נמי תרי פרטי וכללא פרטא [בתרא] דוקא וה"ל [כעין] כלל ופרט ולהכי כללא לרבות [מכעין] הדומה לו מב' לדדין אבל למאן דאמר כללא קמא דוקא וכן פרטא קמא דוקא הוה הדין להפך ואם תאמר ההוא קרא דכי יהן וגו' דרשי ליה רבנן [בכלל] ופרט וכלל ובטו דבר הדומה לו מב' לדדין דהוי דבר המיטלטל וגופו ממון דהא ממעטי קרקעות אע"פ שגופן ממון וכן שטרות אף על פי שמטלטלין הוא ואין גופן ממון אלמא אפילו בתרי שני לדדין ור"ל דרשי להוה קרא בפרט וכלל ופרט וממעטו נמי קרקעות ושטרות אלמא דהמדות הללו שוות וי"ל דלפי מה שפירשתי ניחא דרבנן סברי כללא קמא דוקא ודמי לכלל ופרט ואהני כללא בתרא לאתויי הדומה לו משני לדדין ור"ל סבר פרט [בתרא] דוקא והוי כמו כלל ופרט ואהני פרטא קמא לרבויי כל הדומה לו מב' לדדין ועי"ל דהני תרין לדדין דאיתנהו בקרקעות ושטרות ומטלטלין וגופן ממון שקולין הן וחשובין כחד לד הלכך בין לרבנן דדרשי תרי כללי ופרטא בין ר"ל דדרשי תרי פרטי וכללא בעי' הכי ב' לדדין דהיון שהלדדין חשובין [כחד] הי מיניהו מפקת וכן בשמעתא דכלעס וחרגול (מולין דף סא.) דבעיון ד' לדדין דחשובין ושקולין הן זה כזה טולהון כחד [לד הוו] הלכך בעיא טולהון דדוקא רחשו אחרוך הוי לד גרוע אבל איך טולן חשובין כחד ודו"ק הכתם: **איבא** דאילו פרט וכלל מרבינן אפילו עלין [ולולבין] ואילו מיעט וריבה מרבינן לולבין אין עלין לא. תימה הא ר"ל דרשי מיעט וריבה בתחילת שמעתתא ומרבה אפילו עלין וי"ל דלעיל מיירי בעלין רכין דומיא דלולבין והכא מיירי דקשה קלת ודמי קלת לשביסתא אך תימה דמדת מיעט וריבה כמו מדת פרט וכלל [ואמאי] במדת ריבה ומיעט וריבה מרבינן טפי מבמדת כלל ופרט וכלל כדמשמע ריש פרק בכל מערבין דאייתו והר"ף ר"ע היה טוען לדבר כמו שרגיל רש"י [לפרש] בכל מקום דהיכא דאיכא כלל ופרט הוי פרט פירושו של כלל וטותר ומבטל הכלל לגמרי כאילו לא היה אבל ריבה ומיעט דאין מיעוט פי' ריבוי לבטל [ריבה] לגמרי כאילו לא היה אלא ריבה קלת ומיעט קלת הלכך כשהפרט קודם לכלל נעשה כלל מוסיף על הפרט ומבטל הפרט לגמרי [אחרון] אבל במאן דדרשי במיעט וריבה יש לי לדרוש המיעוט וריבה כמו אם שהוא לפני הריבוי כמו אם היה אחרי הריבוי והשתא נמי כשהמיעוט קודם הוא ממעט קלת דאין לו כח לריבוי של ד] אחרון [לרבות] טולי האי ואי"ת כלל ופרט אין בכלל אלא מה שבפרט וא"כ כללא מאי אהני ותו' דלא נילף מג"ש לו במה מלינו טפי מן הפרטא ה] ובהכי נמי [פרט וכלל דרבי] כל מילי א"כ מאי אהני פרטא אלא דלא נילף מג"ש לו מק"ו [למעט] וריבה ומיעט וריבה ומיעט וריבה טולוק ביניהן כדפ"ה בעלמא (סנהדרין דף מו.) דריבה ומיעט הוי כמו כלל ופרט ו] וכלל לרבות כעין המיעוט ותו לא ריבה ומיעט וריבה ריבה כל מילי ואהני מיעוטא למעוטי דבר אחד ומיהו קשה דריבה ומיעט וריבה ריבה קמא למאי אהני הא במיעט וריבה לחוד דמרבינן כל מילי וממעטין דבר אחד כדאמר ברים פרקין דברים מיעט וריבה רבי כל מילי וממעטו שביסתא ואמר"ם דאין ה"ב וריבה קמא אורחיה דקרא הוא כמו ולקחת את המרגלת דאיכא דברים (קדושין דף כא:) בריבוי ומיעט וריבה ולקחת אורחיה דקרא ונראה דבהכי יש לישב מאי דפר"ם דמיעט וריבה ומיעט אינה מדה בתורה אפילו למאן דדרשים ריבוי ומיעוטי והיא גופיה תימה מאי שנא מפרטו וכלל ופרטו דדרשינן ליה למאן דדרשים כללי ופרטי וגראה דלא דמי דבשלמא פרט וכלל ופרט איכא למידרשיה כעין הפרטא כמו כלל ופרטו וכלל אלא דמעטו יש חילוק כדקאמר בגמרא והשתא אין להקשות פרטא בתרא למה לי דהא אי לאו פרטא בתרא הוי פרט וכלל ואיתרבי כל מילי אבל אי הוי דרשי מיעט וריבה ומיעט ע"כ [כמו] ריבה ומיעט וריבה דרשי דומיא דפרט וכלל ופרט דדיינינן ו] בכלל ופרט וכלל והשתא הוה קשה דמיעט וריבה ומיעט

גליין הוה בכלל בהמה. דכתיב (דברים יד) ואת הבהמה אשר תאכלו וגו' אל ולבני וגו' אמר ליה ומי מלית אמרת הכי דהיה (ג)אהוא) בכלל בהמה בהאי פרט: **הא כתיב בפירוש (ג) [פרטא] בקר ולאן.** למעוטי מיה אלא האי "מן הבהמה" ממי הוה ליה פרט וכלל ופרט ומאי נמי למילף מהכא: **ומנלן דהכי הוא.** דכתיב פרטא דיינינן: **דהכי ונתם הכסף וגו' אף כל פרי מפרי וגידולי קרקע.** ואיתרבו להו טופות ואמעטו להו דגים שאין גדילין על הקרקע כדמפרש במסכת עירובין בפרק בכל מערבין: **מכדי כלל ופרט וכלל כעין פרטא דיינינן כללא בתרא מאי אהני אהני לאוסופי ליה** (ד). ואפילו מגד אחד קנון דגים דפרי מפרי הן אבל גידולי קרקע הן אבל גידולי קרקע דאי ליכא כללא בתרא ה"א לאוסופי כל דדמי ליה, כללא אלא מה שבפרט: **מרי [פרטי] וכללא] לי ליכא דדמי ליה משני לדדין.** כגון טופות דגידולי קרקע הן ופרי מפרי מרבינן, אבל דגים דבאחד לד דמו ליה לא מרבינן: **ומיעט וריבה.** א"ל דלא ממעטו מידי והלכך דלולבין מרבי אבל עלין לא דעלין ממעטו ואם תאמר והא איכא רבי אלעזר דדרים מיעטו וריבה וקמייתי נמי עלין, הא לא תקשי לך ר"ל לא מסתמא ליה עלין אלא מטוס דכתיב "מכל" אשר יעשה מנפן היין" דהאי "מכל" ליפמא יתירא הוא ואי מטוס מיעטו וריבה לא מלמדיך ליה למיכתב אלא "אשר יעשה מנפן היין" "מכל" למה לי אלא לרבות ואפי' עלין א] ואית דמפרש דהאי דאמר אפילו עלין' לאו דוקא אלא קמ"ל דפורתא הוא דמיעטו לו עלין לו שביסתא ובין 'מיעטו וריבה' לריבה [ומיעטו] **מכדי תורה וכל משרת.** לרבות (ה) [אחיו] לא הוי איסורי נזיר כשיעור, והיתר משלימו לכזית שהוא קייב: דלך סוגיא דהכא אליבא דמ"ד כללא בתרא דוקא וה"ל [כעין] פרט

[שלין נגם. עמ. וש"נ]

עירובין כה: כ"ק מה: וסב.

נוסחת הריב"ן

ה) כל דדמי ליה ותאילו מגד אחד כו':

פסחים מג:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) רש"י ד"ה ומיעטו וכו' ואית דמפרש וכו' אפי' עלין לאו דוקא. כ"כ ר"ל וס"ה מה שאמר עלין לא לאו דוקא. ל"מ: ב) תוד"ה מ"ל מי לאו פרטא בתרא. נמתק תיבת מ"ל: ג) ד"ה מכדי וכו' כין אלו שני מדות כאן סס"ד ואח"כ מוסיר ליכא תרין: ד) ד"ה ליכא וכו' דאין ל' וכו' של אחרון. תיבת אחרון נמתק. וכ"כ אחרי: ה) בא"ד לו בפה מיעט וכו' ובהכי נמי פרט וכלל דרבי. מן תיבת ובהכי עד דרבי נמתק. וכ"כ וס"ע פרט וכלל הכלל מרבה: ו) בא"ד דריבוי ומיעטו הוי כמו כלל ופרט וכלל. תיבת וכלל נמתק. וכ"כ ונח: ז) בא"ד כמו ריבוי וכו' דומיא דפרט וכלל ופרט דדיינינן כללא כמ"ל:

פי' הרא"ש

א"ל האכתיב בקר וצאן. וכי היכי דפרטא בתרא משטעו למעוטי הוה ה"ה פרטא קמאומכ"ל דהכי הוא. מכ"ל דמדה בתורה היא למדרש כעין הפרט וארבנן קאי ולא מייתי דומה בדומה דלעיל דדשינן פרט וכלל ופרט ומייתי כלל ופרט וכלל. אלא לרבנן מ"ל דדרים ליה מ"ל ודאי מלמורא ידע שדין א' לרבנן: פרי מפרי בקר וצאן מתעברים זו מזה ויולדין. וגדולי קרקע שגדלים ותיזונים מעשבי האדמה. אף כל לאתויי עופות ולמעוטי דגים ומים ומלח כדפס' בריש בכל מערבין. כללא בתראה מאי אהני לאוסופי כל דדמי ליה. דאי לאו כללא בתרא הי"ל כלל ופרט ואין בכלל אלא מה שבפרט: תרי כללי ופרטי אפי' אי איכא דדמי ליה בחד צד מרבינן תרי פרטי וכללי עד דדמי ליה מב' צדדים דמסתמא דתרי כללי מרבינן פפי מחד כללא: דאילו פרט וכלל מרבינן אפי' עלין דנעשה כלל מוסיף על הפרט ורבי כל מילי. מיעט וריבה לולב אין עלין לא דמיעט וריבה הוי כמו ריבה ומיעט וריבה דממעט דבר אחד: כל איסורים שבתורה אין היתר מצטרף לאיסור. אם אכל חצי זית חלב וחצי זית שומן פטור. הוץ מאיסורי נזיר שאם אכל חצי זית עונבים וחצי זית לחם בבת אחת חייב שהרי אמרה תורה משרת ענבים לא יאכל. חייב על שריית פתו בין ואי דאיכא כזית מין לחודיה למה לי קרא. ל"ג משרת וכל משרת ואית הגרסי' לי' ומפרשים אפילו לרבנן דלא דרשי כל וכל דרשי. ולא היא דהא פרבנן לקמן והא מבעי ליה ליתן טעם בעיקר. ואם איתא אימא מסתא דידי מוכל אלא מטמע דמשרת מיפק לה וכל לא דרשי וכך פי' רש"י בפסחים:

הגהות הב"ח

(ה) גם' וכזה ליה פרט וכלל ופרט ומי אתה: (ב) רש"י ד"ה מ"ל ומי מלית וכו' דמיה בכלל בהמה טוא בכאי: (ג) ד"ה הא כתיב בחיבור קרא בקר: (ד) ד"ה מכדי כלל וכו' לאסופי ליה כל דדמי ליה ואפי' מגד אחד: (ה) ד"ה שכרי אמרה וכו' לרבות שאפי' לא הוי: (ו) תוס' ד"ה מכדי וכו' קשיא ותיכון סס"ד ואח"כ מ"ה אתכי לאסופי כל דדמי לפרטא דמי לאו כללא בתרא הוא כלל ופרט ואין בכלל אלא מה שבפרט אי לאו פרטא בתרא הוה אמינא כמ"ל: